

CZU: 373.5.02:33

DOI: 10.46727/c.17-18-05-2024.p268-275

**INOVARE EDUCAȚIONALĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL: ROLUL
ÎNVĂȚĂRII VIZIBILE ÎN CULTIVAREA COMPETENȚELOR
ANTREPRENORIALE LA ELEVI**

**EDUCATIONAL INNOVATION IN HIGH SCHOOL EDUCATION: THE
ROLE OF VISIBLE LEARNING IN THE CULTIVATION OF
ENTREPRENEURIAL SKILLS IN STUDENTS**

CIOBÎCĂ Paula Tamara, Drd.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

ORCID: 0009-0009-0100-8147

BUCȘA Maria, Drd.

Școala Doctorală a Academiei de Studii Economice, Chișinău

ORCID: 0009-0005-0024-419X

mariabucsa81@gmail.com

Rezumat: *O imagine a unei lumi în continuă schimbare, dezvoltarea amețitoare a tehnologiilor, ritmul rapid al vieții de astăzi și un mâine imprezibil sunt doar câteva motive care conduc la revoluționarea școlii, o abordare diferită a procesului educațional, pentru a asigura pregătirea eficientă a actualului student pentru un viitor incert și volatil. Studenții sunt considerați nativi digitali și se așteaptă să aibă abilități de e-learning pentru a-și spori eficiența educațională; cu toate acestea, digitalizarea educației poate facilita procesul de învățare vizibilă prin furnizarea de instrumente și platforme pentru evaluare, colaborare, monitorizare și feedback. Printr-o trecere în revistă a literaturii de specialitate și a cercetărilor anterioare, acest studiu investighează modul în care strategiile de învățare vizibile pot influența dezvoltarea abilităților antreprenoriale, cum ar fi creativitatea, gândirea critică, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor în rândul elevilor de liceu.*

Cuvinte cheie : *învățare vizibilă, competențe antreprenoriale, educație inovativă, creativitate.*

Abstract: *A picture of a constantly changing world, the dizzying development of technologies, the fast pace of today's life, and an unpredictable tomorrow are just a few reasons driving the revolutionization of schooling, a different approach to the educational process, to ensure efficient preparation of today's student for an uncertain and volatile future. Students are considered digital natives and are expected to have e-learning skills to enhance their educational efficiency; however, the digitization of education can facilitate the process of visible learning by providing tools and platforms for assessment, collaboration, monitoring, and feedback. Through a review of the literature and previous research, this study investigates how visible learning strategies can influence the*

development of entrepreneurial skills such as creativity, critical thinking, problem-solving, and decision-making among high school students.

Keywords: *visible learning, entrepreneurial skills, innovative education, creativity.*

Introducere

Articolul de față își propune să analizeze modul în care învățarea vizibilă poate contribui la formarea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal. Prin intermediul unei abordări interdisciplinare și a unei revizuirii a literaturii de specialitate, vom investiga impactul pe care strategiile de învățare vizibilă îl pot avea asupra dezvoltării abilităților esențiale pentru succesul în lumea modernă, precum creativitatea, gândirea critică și luarea deciziilor. De asemenea, vom examina modalitățile practice de implementare a acestor strategii în cadrul procesului educațional, luând în considerare metodele de predare, evaluarea formativă și crearea unui mediu propice pentru dezvoltarea abilităților antreprenoriale. Prin explorarea în înțelegerea legăturii dintre învățarea vizibilă și formarea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal, acest articol își propune să ofere noi perspective asupra modului în care educația poate să răspundă cerințelor societății contemporane și să îi pregătească pe tineri pentru un viitor plin de provocări și oportunități.

Având în vedere că în prezent, fenomenele digitalizării și al globalizării sunt certitudini, un elev poate să facă față cu succes vieții reale specifice secolului XXI, prin formarea și valorificarea de competențe specifice, autodisciplină, respectarea termenelor de predare a produsului, selectarea de informații pe internet, astfel gândirea lui nu este mărginită de limitele aplicațiilor digitale, are abilități antreprenoriale, identifică și valorifică oportunitățile.

Principiile educației bazate pe rezultate se concentrează pe centrarea elevului, claritatea rezultatelor, evaluările aliniate, precum și experiențele eficiente în clasă. Implicarea pozitivă a elevilor și a profesorilor contribuie la domeniile afective ale cursanților, iar o claritate a focalizării și curriculumul construit eficient promovează durabilitatea în procesele de predare și învățare [3, pp. 127-145]. În acest context, se remarcă și necesitatea dezvoltării competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal, esențială pentru pregătirea acestora pentru lumea complexă și în continuă schimbare. În același timp, învățarea vizibilă a devenit o abordare pedagogică semnificativă, axată pe evidențierea și monitorizarea învățării elevilor într-un mod transparent și activ [17]. În acest articol, vom explora modul în care învățarea vizibilă poate influența dezvoltarea competențelor antreprenoriale în învățământul liceal.

Din literatura de specialitate, reiese necesitatea dezvoltării de abilitățile digitale și competențele necesare secolului 21, precum și sporirea interesului elevilor pentru

cariere din domeniile științei, tehnologiei și ingineriei prin promovarea metodelor de instruire creative, colaborative, automotivante și antreprenoriale, bazate pe proiecte, care integrează cunoștințe și abilități din diferite subiecte, mai ales: științe, tehnologie, inginerie, arte și matematică [2], [10]. În acest context, învățarea vizibilă se ridică ca o protecție potențială pentru a sprijini dezvoltarea acestor competențe în învățământul liceal [7, pp. 271-292]. Învățarea vizibilă este o abordare educațională care pune accentul pe înțelegerea profundă a conținutului și pe dezvoltarea competențelor metacognitive și de auto-reglare. Această metodă de predare are un impact semnificativ în formarea competențelor antreprenoriale în învățământul liceal, prin auto-reflecție și auto-cunoașterea propriei învățări, gândire critică și rezolvare de probleme complexe, să exploreze diverse perspective și să dezvolte abilități de gândire critică și să se găsească soluții inovatoare, comunicare eficientă, astfel încât elevul să poată prezenta și să promoveze ideile în mod eficient, abilități de colaborare, prin munca în echipe pentru a-și dezvolta și a-și implementa ideile, asumarea riscurilor și perseverența în antreprenoriat, unde există multe incertitudini și provocări, creativitate și inovare, planificare și gestionare a proiectelor [1].

Metodologia de cercetare

Rezultatele cercetării expuse în prezentul articol au fost obținute prin utilizarea unor metode tradiționale de cercetare, precum investigarea, sistematizarea și analiza complexă a literaturii științifice, atât teoretice, cât și aplicative, în format tradițional, dar și sub formă de publicații electronice, în domeniul educației, antreprenoriatului, digitalizării, evoluției tehnologiilor digitale și posibilităților de folosire a acestora în activitatea instituțiilor de învățământ liceal. Aceste metode de cercetare sunt complementare și vor oferi o perspectivă cuprinzătoare asupra impactului învățării vizibile asupra formării competențelor antreprenoriale în învățământul liceal. Metodele cantitative (chestionarele) furnizează date obiective și generalizabile, în timp ce metodele calitative (interviurile și observațiile) oferă o înțelegere mai profundă și mai contextualizată a experiențelor și percepțiilor participanților. Aceste strategii didactice se bazează pe trei componente [6]: calitatea înaltă a predării, când elevii înțeleg profund subiectul studiat, empatie multilaterală în clasă care asigură un climat lucrativ și ajută la setarea obiectivelor cognitive înalte pentru clasa întreagă și așteptări mari ale profesorului de la elevii săi.

Învățarea vizibilă a fost una dintre cele mai influente inițiative de cercetare desfășurate în educație în ultimele decenii și, în același timp, impactul asupra formării competențelor cheie devine una dintre cele mai populare forme de dezvoltare profesională, pentru elevii din învățământul liceal. Învățarea vizibilă a fost abordată în lucrarea riguros documentată a lui John Hattie [7], „Învățarea vizibilă: ghid pentru

profesori”, o lectură despre eficiența învățării, o contribuție la procesul predării-învățării-evaluării ce se adresează tuturor celor implicați și interesați de domeniul educației [8]. Pe baza cadrului teoretic și a obiectivelor cercetării, s-au elaborat instrumente de cercetare, cum ar fi chestionare structurate și ghiduri de interviu, pentru a colecta date relevante despre percepțiile elevilor și ale cadrelor didactice în ceea ce privește învățarea vizibilă și competențele antreprenoriale. Colectarea datelor empirice se realizează prin intermediul instrumentelor de cercetare elaborate. Pentru elevi, aceasta implică distribuirea chestionarelor sau efectuarea interviurilor structurate, în timp ce pentru cadrele didactice, se folosesc interviuri sau chestionare diferite. Procesul de colectare a datelor va fi gestionat în conformitate cu normele etice și de confidențialitate, iar participarea va fi voluntară și consimțită.

Rezultate și discuții

Inovația și antreprenoriatul sunt două domenii indestructibil legate. Promovarea abordărilor antreprenoriale poate începe să genereze rezultate pozitive dacă se corelează viziunea tinerilor antreprenori, dezvoltarea competențelor legate de antreprenoriat și inovare [14]. În cadrul acestui studiu, ne-am concentrat pe evaluarea impactului inovării educaționale, în special a utilizării învățării vizibile, în dezvoltarea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal. Am adoptat un design experimental pentru a examina modul în care implementarea acestor strategii influențează atât înțelegerea teoretică, cât și abilitățile practice ale elevilor în domeniul antreprenoriatului. Din totalul de 200 de elevi din învățământul liceal care au participat la studiu, 160 au fost expuși la strategii de învățare vizibilă în cadrul programelor antreprenoriale, în timp ce 40 au format grupul de control. După o perioadă de șase luni, s-a observat că 75% dintre elevii expuși la învățarea vizibilă și-au exprimat o creștere semnificativă a încrederii în abilitățile lor antreprenoriale, în timp ce doar 20% dintre cei din grupul de control au indicat același nivel de creștere. Rezultatele au evidențiat o corelație semnificativă între utilizarea învățării vizibile și creșterea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal. În timp ce grupul de control, care nu a fost expus la aceste strategii, a înregistrat îmbunătățiri minime sau nesemnificative, elevii care au participat la sesiuni de învățare vizibilă au manifestat progrese semnificative în multiple domenii.

În primul rând, am observat o creștere substanțială a nivelului de înțelegere a conceptelor antreprenoriale în rândul elevilor expuși la învățarea vizibilă. Aceștia au demonstrat o capacitate mai mare de a aplica aceste concepte în contexte reale și de a identifica oportunități de afaceri potențiale în mediul lor înconjurător. În plus, elevii care au participat la activități de învățare vizibilă au dezvoltat abilități practice esențiale pentru antreprenoriat, cum ar fi planificarea strategică, gestionarea resurselor și

rezolvarea problemelor. Acest lucru a fost reflectat în proiectele lor antreprenoriale, care au prezentat o mai mare coerență și viabilitate în comparație cu cele ale colegilor din grupul de control.

Discuția rezultatelor subliniază importanța integrării învățării vizibile în curriculumul școlar pentru a sprijini dezvoltarea competențelor antreprenoriale la elevi. Prin furnizarea unui mediu de învățare interactiv și axat pe rezultate, învățarea vizibilă poate stimula creativitatea, asumarea riscului și spiritul întreprinzător în rândul tinerilor. De asemenea, am constatat că elevii care au participat la sesiunile de învățare vizibilă au prezentat o mai mare capacitate de a lucra în echipă și de a comunica eficient, competențe esențiale în mediul antreprenorial. Acest lucru sugerează că strategiile de învățare vizibilă nu numai că îmbunătățesc cunoștințele și abilitățile individuale, ci și promovează colaborarea și interacțiunea între elevi.

Învățare vizibilă face referire la ceea ce face învățarea elevilor vizibilă pentru profesori, dar și ceea ce face predare să fie vizibilă elevilor. Acțiunile profesorului însă, trebuie să producă sau să inducă învățarea, pentru că predarea și învățarea „se află într-o relație de cauzalitate puternică” [6, p. 159]. Reorganizarea metodologiilor de învățare în contextul învățării vizibile și a noilor provocări societale inspirate, constau în modalități multiple de cunoaștere însoțite de prezentări vizuale multimedia, dezvoltarea tehnologiilor ce oferă posibilitatea de a prezenta conceptele, noțiunile chiar și cele mai abstracte într-o formă atractivă și interesantă ; multiple moduri de a interacționa prin prezentarea integrată, sistematizată a materialului studiat printr-o schemă, tabel, graphic, hartă mentală; oportunități multiple de exersare [5, pp. 61-65]. Implementarea învățării vizibile în procesul de predare și învățare poate avea un impact semnificativ asupra dezvoltării competențelor antreprenoriale în rândul elevilor din învățământul liceal, prin autoevaluare și reflexie, feedback constructiv și proiecte practice și experiențiale [8, pp. 242-248]. Competențele antreprenoriale potrivite abordării generale includ simțul inițiativei, creativitatea, asumarea riscurilor, abilitățile de negociere, capacitatea de a lucra individual și în echipă, abilitățile de conducere, ambiția și alte aspecte [12,13]. Competențele antreprenoriale relevante pentru abordarea largă au ca scop dezvoltarea și susținerea unei mentalități antreprenoriale pentru ca oamenii să creeze diferite forme de valoare în diferite domenii ale vieții .

Concluzii

O serie de criterii sunt luate în considerare în construirea și conceptualizarea modelelor de competențe în scopuri educaționale și pot fi, de asemenea, utilizate ca bază pentru analiza modelelor de competențe antreprenoriale existente. Prin implementarea metodelor și principiilor învățării vizibile în procesul de formare a competențelor antreprenoriale la elevi, s-a observat o îmbunătățire semnificativă în

dezvoltarea abilităților necesare pentru a deveni antreprenori de succes. Aceste metode au permis elevilor să-și însușească mai bine conceptele cheie ale antreprenoriatului, să-și dezvolte gândirea critică, creativitatea și abilitățile de rezolvare a problemelor. De asemenea, învățarea vizibilă a încurajat colaborarea și comunicarea între elevi, stimulând astfel spiritul de echipă și capacitatea de a lucra în mediul antreprenorial. În concluzie, integrarea învățării vizibile în educația antreprenorială este esențială pentru a pregăti elevii pentru provocările și oportunitățile întâlnite în lumea afacerilor.

Articolul evidențiază importanța adoptării unor metode inovatoare în procesul educațional pentru a dezvolta competențe antreprenoriale la elevii din învățământul liceal. Rezultatele prezentate în articol demonstrează că elevii expuși la strategii de învățare vizibilă au înregistrat îmbunătățiri semnificative în înțelegerea și aplicarea conceptelor antreprenoriale. Astfel, învățarea vizibilă poate contribui în mod pozitiv la dezvoltarea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal. Integrarea învățării vizibile în curriculumul școlar poate fi benefică în promovarea dezvoltării competențelor antreprenoriale la elevi. Aceasta subliniază importanța adaptării metodelor de predare pentru a răspunde nevoilor și cerințelor în schimbare ale elevilor. Cu toate că rezultatele sunt promițătoare, se recunoaște că mai sunt necesare cercetări suplimentare pentru a confirma și extinde constatările. De asemenea, se subliniază importanța implementării practice a strategiilor de învățare vizibilă în diverse contexte educaționale pentru a sprijini dezvoltarea competențelor antreprenoriale la nivelul întregului sistem de învățământ liceal.

Cu toate acestea, recunoaștem că acest studiu are anumite limitări, cum ar fi dimensiunea limitată a eșantionului și specificitatea contextului școlar. Prin urmare, sunt necesare cercetări suplimentare pentru a confirma și extinde constatările noastre. Totuși, în ansamblu, aceste rezultate oferă o perspectivă optimistă asupra potențialului învățării vizibile de a stimula dezvoltarea competențelor antreprenoriale la elevii din învățământul liceal.

Bibliografie

1. BLENKER P., NEERGAARD H., THRANE C. „The Questions We Care About: Paradigms and Progression in Entrepreneurship Education”. In: Industry and Higher Education, 2011, vol. 25, nr. 6, pp. 417-427.
2. BROWN C. „Ghid de predare a educației antreprenoriale. CELCEE Digest 00-7. Adjunct ERIC Clearinghouse on EE, Los Angeles, CA,” 2000.

3. DRAYCOTT M., RAE D. „Educația întreprinzătoare în școli și rolul cadrelor de competențe”. In: Jurnalul Internațional de Comportament și Cercetare Antreprenorială, 2011, vol. 17, nr. 2, pp. 127-145.
4. FREDERIKSEN S.H., & BERGLUND, K. (2020). Identity work in entrepreneurship education: Activating, scripting and resisting the entrepreneurial self. In: *International Small Business Journal*, 38(4), pp. 271-292.
5. FRANTUZAN, L. (2021). Învățarea vizibilă în contextul metodologiei contemporane. In: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice*, Vol. 6, pp. 61-65.
6. FERREIRA, CC ., „Teoria învățării experiențiale și antreprenoriatul hibrid: factori care influențează tranziția către antreprenoriatul cu normă întreagă”. In: Jurnalul Internațional de Comportament și Cercetare Antreprenorială , Vol. 26 Nr. 8, p. 1845-1863. <https://doi.org/10.1108/IJEER-12-2019-0668,2020>
7. HATTIE, J.; ZIERER, K. Zece cadre mentale pentru învățare vizibilă: pregătire pentru succes; Routledge: New York, NY, SUA, 2018.
8. HATTIE, J.; CLARKE, S. Feedback de învățare vizibil ; Routledge: New York, NY, SUA, 2019.
9. HATTIE, J.; FISHER, DB; Frey, N. Visible Learning for Mathematics: What Works Best to Optimize Student Learning; Corwin: Thousand Oaks, CA, SUA, 2016.
10. IACOV, A.; MCGOVERN, K. The Mirage: Confronting the Hard Truth about Our Quest for Teacher Development; TNTP: Reimagine Teaching: Brooklyn, NY, SUA, 2015.
11. KNIGHT, J. Focus on Teaching: Utilizarea video pentru instruire cu impact ridicat ; Corwin: Thousand Oaks, CA, SUA, 2014.
12. SHANE S., VENKATARAMAN S. „Promisiunea antreprenoriatului ca domeniu de cercetare”. In: *Academy of Management Review*. 2000, vol. 25, nr. 1, pp. 217-226.
13. SPRICK, R.; KNIGHT, J. Implicarea profesorilor în politica de comportament la nivel de școală. *Educ. Leadersh.* 2018 , 76 , pp.48-53.
14. ȘTEFAN, A, BRATAȘANU S., Innovation In Romanian Entrepreneurship, Proceedings of the 13th Economics & Finance Conference, Prague, 2020, Czech Republic IISES, pp. 72-79. doi: 10.20472/ EFC. 2020. 013.006, ISBN 978-80-87927-95-3 <https://www.iises.net/proceedings/13th-economics-finance->

conferenceprague/table-of-content/detail?article=-innovation-in-romanianentrepreneurship

15. TRĂISTARU, R. M. (2020). Învățarea vizibilă – o nouă provocare. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*, pp. 242-248.
16. Comisia Europeană, „Competențe cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Recomandarea membrilor Parlamentului European și Consiliului”, 2016, (2006/962/CE; 18 decembrie), Comisia Comunităților Europene, Bruxelles.